

فهرست مطالب

پیش‌گفتار.....	۵
آزمون دکترای تاریخ ۱۴۰۱	
تاریخ جهان اسلام از آغاز تا پایان عصر عثمانی	۴۶۱
پاسخ‌نامه تاریخ جهان اسلام از آغاز تا پایان عصر عثمانی	۴۶۴
تاریخ تحولات فکری و فرهنگی در جهان اسلام تاکنون	۴۸۳
پاسخ‌نامه تاریخ تحولات فکری و فرهنگی در جهان اسلام تاکنون	۴۸۶
روش تحقیق و منبع‌شناسی در تاریخ اسلام	۵۰۴
پاسخ‌نامه روش تحقیق و منبع‌شناسی در تاریخ اسلام	۵۰۶
آزمون دکترای تاریخ ۱۴۰۲	
تاریخ جهان اسلام از آغاز تا پایان عصر عثمانی	۵۱۷
پاسخ‌نامه تاریخ جهان اسلام از آغاز تا پایان عصر عثمانی	۵۲۰
تاریخ تحولات فکری و فرهنگی در جهان اسلام تاکنون	۵۳۸
پاسخ‌نامه تاریخ تحولات فکری و فرهنگی در جهان اسلام تاکنون	۵۴۰
روش تحقیق و منبع‌شناسی در تاریخ اسلام	۵۵۳
پاسخ‌نامه روش تحقیق و منبع‌شناسی در تاریخ اسلام	۵۵۵
آزمون دکترای تاریخ ۱۴۰۳	
تاریخ جهان اسلام از آغاز تا پایان عصر عثمانی	۵۶۵
پاسخ‌نامه تاریخ جهان اسلام از آغاز تا پایان عصر عثمانی	۵۶۸
تاریخ تحولات فکری و فرهنگی در جهان اسلام تاکنون	۵۸۸
پاسخ‌نامه تاریخ تحولات فکری و فرهنگی در جهان اسلام تاکنون	۵۹۱
روش تحقیق و منبع‌شناسی در تاریخ اسلام	۶۱۰
پاسخ‌نامه روش تحقیق و منبع‌شناسی در تاریخ اسلام	۶۱۲
منابع.....	۶۲۵

آزمون دکترای تاریخ اسلام ۱۴۰۳

تاریخ جهان اسلام از آغاز تا پایان عصر عثمانی

۸۰۱. در رویارویی قوای عثمانی با متفقین در جنگ جهانی اول، نخستین هدف نیروهای متفقین، کدام بود؟
(۱) تصرف عراق و تسلط بر بغداد
(۲) فشار بر تنگه‌ها و فتح استانبول
(۳) یورش به آناتولی و تسلط بر ازمیر
(۴) تسلط بر کانال سوئز و تسخیر صحرای سینا
۸۰۲. بنای شهر سامرا توسط معتصم عباسی، به کدام دلیل صورت گرفت؟
(۱) در امان ماندن از حمله‌های رومیان
(۲) سرکوب شورش‌های راوندیه
(۳) نامطلوب بودن آب و هوای بغداد
(۴) چند دستگی میان نظامیان، صاحب منصبان و مردم بغداد
۸۰۳. در جریان جنگ کریمه در ۱۲۷۲هـ / ۱۸۵۵م، زمانی که دولت فرانسه به صلح متمایل شد، کدام دولت اروپایی از موضع مصالحه جویانه دولت فرانسه دفاع می‌کرد و دولت عثمانی تحت فشار کدام قدرت، از پذیرش صلح خودداری نمود؟
(۱) اتریش - بریتانیا
(۲) روسیه - پروس
(۳) بریتانیا - اتریش
(۴) اتریش - پروس
۸۰۴. کدام مورد، از رویدادهای دوره الحاکم فاطمی نیست؟
(۱) صلح با بیزانس
(۲) شورش ابو رکوه
(۳) پیدایش مذهب دروزیه
(۴) تخریب کلیسای قیامت در بیت المقدس
۸۰۵. شرط یوسف بن تاشفین برای کمک به دولت بنی‌عباد در اندلس در برابر مسیحیان، چه بود؟
(۱) واگذاری مالقه
(۲) واگذاری جزیره خضرا
(۳) کمک به رواج مذهب اشعری
(۴) اعلام بیعت بنی‌عباد با وی
۸۰۶. در زمان پیشروی قوای روم شرقی در سوریه در سال ۳۵۸ هـ / ۹۶۹ م، کدام فرمانروای حمدانی، خود را تحت‌الحمایه رومیان قرارداد و مقاومت کدام دولت مسلمان، از تسلط آن‌ها بر بیت المقدس جلوگیری نمود؟
(۱) الغضنفر - مرداسیان
(۲) سعیدالدوله - اخشیدیان
(۳) سعدالدوله - فاطمیان
(۴) ناصرالدوله - اخشیدیان
۸۰۷. سلطان محمد فاتح در سلسله لشکرکشی‌های خود در روم ایلی و اروپا، در فتح کدام مناطق، توفیقی به دست نیاورد؟
(۱) موهره و کریمه
(۲) ونیز و آق کرمان
(۳) بلغراد و جزیره رودس
(۴) هرسک و قره‌طاغ (مونتنگرو)
۸۰۸. کدام خلیفه عباسی، ناحیه کرخ در جنوب بغداد را جهت دور کردن سپاهیان عرب از مقر خویش بنا کرد؟
(۱) مأمون
(۲) هارون
(۳) مهدی
(۴) منصور
۸۰۹. در عهد توقف و رکود، بیشترین رویارویی عثمانی‌ها که عمدتاً با ناکامی همراه بود، با کدام قدرت‌ها بود؟
(۱) اتریش، ونдіک و فرانسه
(۲) یونان، مورد و هابسبورگ
(۳) ونیز، روسیه و اتریش
(۴) روسیه، فرانسه و بریتانیا
۸۱۰. کدام رویداد مهم را می‌توان پیش در آمد و زمینه ساز اعلام مشروطه اول در تاریخ عثمانی به شمار آورد؟
(۱) بحران و عصیان در بوسنی و هرزگوین و مداخله قدرت‌های اروپایی در آن
(۲) خلع سلطان مراد پنجم از سلطنت بنا بر تصمیم هیئت وزیران و فتوای شیخ الاسلام
(۳) قیام طلب مدارس، مشهور به قیام سفته‌ها در اعتراض به قتل عام مسلمانان در بالکان
(۴) اقدام سلطان عبدالعزیز برای محدود کردن اختیارات باب عالی و تقویت قدرت باب همایون
۸۱۱. کدام مورد، از دلایل اقدام پیامبر(ص) برای تعیین عامل جمع آوری صدقات از میان اعضای قبیله نیست؟
(۱) دریافت صدقات بیشتر از ثروتمندان
(۲) جلوگیری از برخورد قبیله با عامل
(۳) شناخت همه اعضای قبیله توسط عامل
(۴) جلوگیری از ظلم عامل بر فقرا و ترس او از ثروتمندان

۸۱۲. کدام شخصیت را می‌توان بنیان‌گذار یا تحکیم‌بخش قدرت عربی و اسلامی در سه بخش مهم آسیای مرکزی (تخارستان، سغد و خوارزم) به‌شمار آورد؟
 (۱) ابومسلم خراسانی (۲) نصر بن سیار (۳) اسد بن عبدالله قسری (۴) قتیبه بن مسلم باهلی
۸۱۳. جزیره رودس، در عصر کدام خلیفه اموی فتح شد؟
 (۱) عمر بن عبدالعزیز (۲) عبدالملک بن مروان (۳) هشام بن عبدالملک (۴) معاویه بن ابوسفیان
۸۱۴. منصب امیرالامرای، در دوره کدام خلیفه عباسی ایجاد شد؟
 (۱) راضی (۲) مقتدر (۳) مستکفی (۴) متقی
۸۱۵. علت احداث واسط در عراق در دوره امویان چه بود؟
 (۱) اقامت حاکمان اموی (۲) اسکان مهاجران عرب حجاز (۳) انتقال نیروهای شامی به عراق در جریان فتوحات (۴) استقرار ولیعهد خلیفه و سپاهیان وی
۸۱۶. کدام مورد، از دلایل شکست ابن اشعث در واقعه دیرالجمام نیست؟
 (۱) از دست رفتن اتحاد و انسجام نیروهای او (۲) وعده بخشش به نیروهای او از جانب حجاج (۳) عدم حمایت نظامی به موقع رتبیل از او (۴) انتظام امویان و پشتیبانی شامیان از سپاه حجاج
۸۱۷. کدام نقطه ضعف مهم، باعث شد که حکومت طولونیان و اخشیدیان، به مدت طولانی دوام نداشته باشند؟
 (۱) براساس قومیت استوار نبودند. (۲) سپاه منسجم و قدرتمندی نداشتند. (۳) مشروعیت و محبوبیت مردمی نداشتند. (۴) به شدت از اختلافات درونی متأثر بودند.
۸۱۸. در واکنش به فتح بیت‌المقدس توسط صلاح الدین ایوبی در ۵۸۳ ق، صلیبی‌ها کدام منطقه از شامات را تصرف کردند؟
 (۱) انطاکیه (۲) رها (۳) عکا (۴) عسقلان
۸۱۹. در منابع اسلامی، منظور از «قلموق‌ها» کدام قوم هستند؟
 (۱) ترکان مهاجر به آسیای مرکزی (۲) مغولان مسلمانی که در شرق دور ماندند. (۳) ترک - مغولان مهاجر به سرزمین‌های اسلامی (۴) مغولان غربی که در آسیای مرکزی و روسیه جنوبی نفوذ کردند.
۸۲۰. مرگ قتیبه بن مسلم، منجر به وقفه در پیشروی مسلمانان در آسیای مرکزی شد. هنگام آغاز مجدد این پیشروی، چه تغییر مهمی در منطقه، قابل توجه بود؟
 (۱) رهبران جدید منطقه، دیگر عرب نبودند و هدف، آن سوی سیر دریا بود. (۲) ائتلاف ترکان و بومیان، موجب عقب راندن اعراب شد. (۳) خراسان و ماوراءالنهر از یکدیگر جدا شدند. (۴) موج ارتداد، مانع از گسترش اسلام شد.
۸۲۱. ضرب سکه به نام امام مهدی (عج)، توسط کدام وزیر دولت فاطمیان صورت گرفت؟
 (۱) ابن رزیک (۲) افضل کتیفات (۳) بذر الجمالی (۴) مأمون بطاحی
۸۲۲. امپراتوری ساسانی پس از سقوط حکومت حمیریان و الحاق یمن به حوزه قدرت خود، چه امتیاز مهمی به دست آورد؟
 (۱) بهره‌برداری از منابع اقتصادی یمن (۲) تضعیف قدرت امپراتوری روم در جزیره‌العرب (۳) تسلط بر راه تجاری - آبی دریای سرخ به شبه قاره هند (۴) تسلط بر راه تجاری خشکی جنوب به شمال جزیره‌العرب
۸۲۳. هدف زنوبیا، ملکه تدمر از انتساب به مصر و ادعای خویشاوندی با کلثوپاترا چه بود؟
 (۱) جلب دوستی و اعتماد امپراتوری روم (۲) رقابت بر سر شهرت و آوازه با کلثوپاترا (۳) فراهم کردن زمینه روانی مناسب برای تسلط بر مردم مصر (۴) بهره‌برداری اقتصادی و تسلط بر راه تجاری دریای مدیترانه
۸۲۴. کدام خلیفه عباسی برای کاهش قدرت ترکان، پایتخت را به جعفریه منتقل کرد؟
 (۱) متوکل (۲) منتصر (۳) معتصم (۴) معتز
۸۲۵. کدام نبرد دوره اموی، رنگ درگیری شیعی - اموی داشت؟
 (۱) خازر (۲) حرّه (۳) زاب (۴) مرج راهط
۸۲۶. کدام خلیفه عباسی نخستین بار از مصر دیدن کرد و کدام سپاه را در این سرزمین مستقر نمود؟
 (۱) معتصم - سپاه ترکان (۲) مأمون - سپاه خراسانی (۳) هارون‌الرشید - سپاه زنگیان (۴) متوکل - سپاه چرکس

۸۲۷. کدام مورد درباره سلاطین دهلی، نادرست است؟

- (۱) دیوان سالاری آنها، بر پایه میراثعباسی، غزنوی و سلجوقی بنیان نهاده شد.
- (۲) مرجعیت خلفای عباسی را به رسمیت شناختند و برخی از آنها، به نام عباسیان سکه زدند.
- (۳) طریقت‌های چشتیه، قادریه، نقشبندیه و سهروردیه در قلمرو آنها، نفوذ و گسترش فراوان یافت.
- (۴) شامل سلسله‌های خلجیان، تغلقیان، سیدها و لودیان و خاندان‌های کوچک حکومتگر در شمال هند بودند.

۸۲۸. نخستین حکومت مستقل مسلمان در هند، چه نام داشت و توسط کدام فرمانروا بنیان نهاده شد؟

- (۱) معزبان - شمس‌الدین التتمش
- (۲) ممالیک - قطب‌الدین ایبک
- (۳) شنسبانیان - شهاب‌الدین محمد غوری
- (۴) مملوکان - عزالدین محمد غوری

۸۲۹. فرزندان و نوادگان کدام سلطان ممالیک بحری، توانستند حکومت را در خاندان خود موروثی کنند؟

- (۱) آیبک
- (۲) بیبرس
- (۳) قطز
- (۴) قلاوون

۸۳۰. در جنگ صلیبی هشتم، انگیزه اصلی لوئی نهم پادشاه فرانسه و لشکریان او برای تغییر مسیر لشکرکشی به مصر از مسیر قدس به تونس، چه بود؟

- (۱) پاسخ به دعوت المستنصر بالله فرمانروای حفصی
- (۲) انعقاد پیمان صلح با المستنصر بالله فرمانروای حفصی
- (۳) اقدام درباره شکایت بازرگانان مسیحی از المستنصر بالله
- (۴) استفاده از موقعیت سوق‌الجیشی تونس به منظور محاصره زمینی و دریایی مصر

پاسخنامه تاریخ جهان اسلام از آغاز تا پایان عصر عثمانی

۸۰۱. گزینه ۱)

تشریح گزینه صحیح و دلایل انتخاب آن

هدف اصلی متفقین از ورود به جنگ جهانی اول در منطقه خاورمیانه، تضمین مسیرهای ارتباطی و منابع نفتی بود. عراق به عنوان یکی از مناطق غنی از نفت و همچنین قرارگیری آن بر سر راه ارتباطی هند به اروپا، اهمیت استراتژیکی بالایی برای متفقین داشت. با تصرف عراق و به خصوص بغداد، متفقین می توانستند:

- کنترل منابع نفتی: دسترسی به منابع عظیم نفتی عراق که در آن زمان از اهمیت بالایی برخوردار بود، برای تأمین نیازهای جنگی و صنعتی متفقین ضروری بود.
- تضمین مسیرهای ارتباطی: با تصرف عراق، متفقین می توانستند مسیرهای ارتباطی خود را در منطقه امن تر کنند و از این طریق به هندوستان که یکی از مهم ترین مستعمرات انگلیس بود، دسترسی آسان تری داشته باشند.
- ایجاد فشار بر دولت عثمانی: تصرف عراق و نزدیک شدن به قلب دولت عثمانی، فشار زیادی بر این امپراتوری وارد می کرد و می توانست به تسریع فروپاشی آن کمک کند.
- جلوگیری از نفوذ آلمان: با تصرف عراق، متفقین می توانستند از گسترش نفوذ آلمان در منطقه جلوگیری کنند و مانع از ایجاد یک جبهه مشترک بین آلمان و عثمانی شوند.

تحلیل و نقد گزینه های نادرست

- گزینه ۲) فشار بر تنگه ها و فتح استانبول: اگرچه تنگه های بسفر و داردانل از اهمیت استراتژیکی بالایی برخوردار بودند، اما فتح استانبول به عنوان اولین هدف متفقین در اولویت نبود. متفقین در ابتدا به دنبال اهداف کوتاه مدت تر و عملی تر بودند.
- گزینه ۳) یورش به آناتولی و تسلط بر ازمیر: یورش به آناتولی و تصرف ازمیر نیز در مراحل بعدی جنگ و پس از تصرف عراق در دستور کار متفقین قرار گرفت. این عملیات به منظور تضعیف هرچه بیشتر دولت عثمانی و تسهیل در فروپاشی آن انجام شد.
- گزینه ۴) تسلط بر کانال سوئز و تسخیر صحرای سینا: اگرچه کانال سوئز از اهمیت بالایی برخوردار بود و متفقین تلاش هایی برای حفظ کنترل بر آن انجام دادند، اما این کانال از قبل تحت کنترل نیروهای بریتانیایی بود و تصرف مجدد آن اولویت اصلی متفقین نبود.

نکات کلیدی

- اهمیت منابع نفتی: نفت به عنوان یک منبع انرژی حیاتی در جنگ جهانی اول، نقش بسیار مهمی در تعیین اهداف جنگی متفقین ایفا می کرد.
- اهمیت راهبردی عراق: موقعیت جغرافیایی عراق و منابع غنی آن، این کشور را به یک هدف استراتژیک برای متفقین تبدیل کرده بود.
- تضمین مسیرهای ارتباطی: کنترل مسیرهای ارتباطی در خاورمیانه برای متفقین به منظور حفظ امپراتوری های خود و تأمین نیازهای جنگی ضروری بود.
- فروپاشی امپراتوری عثمانی: یکی از اهداف اصلی متفقین در جنگ جهانی اول، تضعیف و فروپاشی امپراتوری عثمانی بود.

جمع بندی و نتیجه گیری

با توجه به دلایل ذکر شده، می توان نتیجه گرفت که هدف اصلی نیروهای متفقین در رویارویی با قوای عثمانی در جنگ جهانی اول، تصرف عراق و تسلط بر بغداد بوده است. این هدف با توجه به اهمیت استراتژیکی عراق در زمینه منابع نفتی، مسیرهای ارتباطی و همچنین تأثیر آن بر فروپاشی دولت عثمانی، به عنوان اولین اولویت متفقین تعیین شده بود.

۸۰۲. گزینه ۴)

تشریح گزینه صحیح و دلایل انتخاب آن

انتخاب گزینه چهارم به عنوان پاسخ صحیح، بر اساس مجموعه ای از عوامل تاریخی و سیاسی قابل توجیه است. در دوره خلافت عباسی، بغداد به عنوان پایتخت، شاهد تنش ها و درگیری های داخلی فراوانی بود. این درگیری ها عمدتاً میان گروه های مختلف اجتماعی، از جمله نظامیان، صاحب منصبان و مردم عادی رخ می داد. معتمد عباسی با مشاهده این وضعیت آشفته، تصمیم گرفت پایتخت را به مکانی دیگر منتقل کند تا از این طریق بتواند بر اوضاع کنترل بیشتری داشته باشد.

دلایل اصلی انتخاب سامرا به عنوان پایتخت جدید عبارت بودند از:

- دور کردن مخالفان: با انتقال پایتخت به سامرا، معتمد توانست مخالفان خود را از مرکز قدرت دور کند و بر آن ها نظارت بیشتری داشته باشد.
- ایجاد ساختار قدرت جدید: در سامرا، معتمد به ساخت شهری جدید با معماری و برنامه ریزی شهری خاص خود پرداخت. این امر به او امکان داد تا ساختار قدرت جدیدی را ایجاد کند و بر آن کنترل کامل داشته باشد.
- تقویت قدرت نظامی: معتمد با انتقال پایتخت به سامرا، توانست نیروهای نظامی خود را در این شهر مستقر کند و از این طریق بر آن ها نظارت مستقیم داشته باشد. این امر به او کمک کرد تا بر اوضاع داخلی و خارجی بهتر کنترل داشته باشد.

تحلیل و نقد گزینه‌های نادرست

- **گزینه ۱) در امان ماندن از حمله‌های رومیان:** در زمان معتمد عباسی، تهدید اصلی خلافت عباسی از سوی امپراتوری روم شرقی (بیزانسی) نبود. در آن دوره، درگیری‌های داخلی و مشکلات اقتصادی از اهمیت بیشتری برخوردار بودند.
- **گزینه ۲) سرکوب شورش‌های راوندیه:** اگرچه شورش‌های راوندیه یکی از چالش‌های مهم برای خلافت عباسی بود، اما دلیل اصلی برای انتقال پایتخت به سامرا نبود. معتمد توانست این شورش‌ها را سرکوب کند و پایتخت جدید خود را به دلایل دیگری انتخاب کرد.
- **گزینه ۳) نامطلوب بودن آب و هوای بغداد:** اگرچه ممکن است برخی از خلفای عباسی از آب و هوای بغداد ناراضی بوده باشند، اما این عامل به تنهایی نمی‌توانست دلیل اصلی برای انتقال پایتخت باشد. دلایل سیاسی و امنیتی از اهمیت بسیار بیشتری برخوردار بودند.

نکات کلیدی

- **درگیری‌های داخلی در بغداد:** تنش‌ها و درگیری‌های داخلی در بغداد یکی از مهم‌ترین دلایل برای انتقال پایتخت به سامرا بود.
- **کنترل قدرت:** معتمد با انتقال پایتخت، به دنبال ایجاد ساختار قدرت جدید و کنترل بیشتر بر اوضاع بود.
- **تقویت قدرت نظامی:** استقرار نیروهای نظامی در سامرا به معتمد کمک کرد تا بر اوضاع داخلی و خارجی بهتر کنترل داشته باشد.
- **اهمیت سامرا در تاریخ اسلام:** سامرا به عنوان پایتخت عباسیان، نقش مهمی در تاریخ اسلام ایفا کرد و شاهد ساخت بناهای تاریخی و فرهنگی بسیاری بود.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

با توجه به دلایل ذکر شده، می‌توان نتیجه گرفت که بنای شهر سامرا توسط معتمد عباسی، عمدتاً به دلیل مشکلات داخلی در بغداد و تلاش معتمد برای ایجاد ساختار قدرت جدید و کنترل بیشتر بر اوضاع صورت گرفته است. این تصمیم، تأثیر قابل توجهی بر تاریخ سیاسی و اجتماعی خلافت عباسی داشت.

۸۰۳. گزینه ۱)

تشریح گزینه صحیح و دلایل انتخاب آن

دلیل حمایت اتریش و بریتانیا از موضع مصالحه‌جویانه فرانسه:

- **اتریش:** اتریش در آن زمان به دنبال حفظ تعادل قدرت در اروپا بود و از گسترش نفوذ روسیه در منطقه بالکان نگران بود. به همین دلیل از هرگونه اقدامی که منجر به تقویت روسیه می‌شد، مخالفت می‌کرد و از موضع مصالحه‌جویانه فرانسه حمایت می‌کرد تا از طولانی شدن جنگ و تقویت روسیه جلوگیری کند.
- **بریتانیا:** بریتانیا نیز به دلایل مختلفی از جمله جلوگیری از گسترش نفوذ روسیه در منطقه و حفظ راه‌های تجاری خود در منطقه، از موضع مصالحه‌جویانه فرانسه حمایت می‌کرد. بریتانیا نگران بود که پیروزی روسیه در جنگ کریمه به افزایش نفوذ این کشور در منطقه خاورمیانه و به ویژه در تنگه‌های بسفر و داردانل منجر شود.

دلیل فشار بریتانیا بر دولت عثمانی برای عدم پذیرش صلح:

- **حفظ تعادل قدرت:** بریتانیا به دنبال حفظ تعادل قدرت در منطقه بود و نمی‌خواست که روسیه به اهداف خود در جنگ کریمه دست یابد. بنابراین، به دولت عثمانی فشار می‌آورد تا در مذاکرات صلح، موضع محکمی اتخاذ کند و از پذیرش شرایطی که به زیان منافع بریتانیا باشد، خودداری کند.
- **حفظ نفوذ در منطقه:** بریتانیا در آن زمان نفوذ قابل توجهی در دولت عثمانی داشت و از این نفوذ برای پیشبرد اهداف خود استفاده می‌کرد. با فشار بر دولت عثمانی برای ادامه جنگ، بریتانیا می‌خواست از این نفوذ خود برای حفظ تعادل قدرت در منطقه استفاده کند.

تحلیل و نقد گزینه‌های نادرست

- **گزینه ۲) روسیه - پروس:** روسیه به عنوان یکی از طرفین اصلی درگیر در جنگ کریمه، به دنبال پیروزی در جنگ و دستیابی به اهداف خود بود. بنابراین، از موضع مصالحه‌جویانه فرانسه حمایت نمی‌کرد. پروس نیز در آن زمان سیاست بی‌طرفی را در پیش گرفته بود و درگیری مستقیم در جنگ نداشت.
- **گزینه ۳) بریتانیا - اتریش:** این گزینه از نظر حمایت بریتانیا از موضع مصالحه‌جویانه فرانسه صحیح نیست. همانطور که قبلاً ذکر شد، بریتانیا به دنبال حفظ تعادل قدرت در منطقه بود و از موضع مصالحه‌جویانه فرانسه حمایت می‌کرد تا از تقویت روسیه جلوگیری کند.
- **گزینه ۴) اتریش - پروس:** این گزینه نیز نادرست است. همانطور که قبلاً ذکر شد، اتریش از موضع مصالحه‌جویانه فرانسه حمایت می‌کرد، اما پروس در آن زمان سیاست بی‌طرفی را در پیش گرفته بود.

نکات کلیدی

- **جنگ کریمه و تعادل قدرت در اروپا:** جنگ کریمه یکی از مهم‌ترین رویدادهای قرن نوزدهم بود که بر تعادل قدرت در اروپا تأثیر بسزایی داشت.
- **نفوذ قدرت‌های بزرگ در دولت عثمانی:** دولت عثمانی در آن زمان تحت نفوذ قدرت‌های بزرگ اروپایی قرار داشت و سیاست‌های این کشورها بر تصمیمات دولت عثمانی تأثیرگذار بود.
- **اهمیت تنگه‌های بسفر و داردانل:** تنگه‌های بسفر و داردانل به دلیل موقعیت استراتژیک خود، از اهمیت بسیار بالایی برخوردار بودند و قدرت‌های بزرگ برای کنترل این تنگه‌ها با یکدیگر رقابت می‌کردند.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

در جریان جنگ کریمه، دولت فرانسه به دنبال صلح بود و اتریش و بریتانیا از موضع مصالحه‌جویانه فرانسه حمایت می‌کردند. از سوی دیگر، بریتانیا به دولت عثمانی فشار می‌آورد تا در مذاکرات صلح، موضع محکمی اتخاذ کند و از پذیرش شرایطی که به زیان منافع بریتانیا باشد، خودداری کند. این وضعیت نشان می‌دهد که جنگ کریمه یک بازی پیچیده بین قدرت‌های بزرگ بود که هر یک به دنبال پیشبرد اهداف خود بودند.

۸۰۴. گزینه ۱)

تشریح گزینه صحیح و دلایل انتخاب آن

دلیل نادرستی گزینه ۱ (صلح با بیزانس):

در طول دوره حکومت الحاکم فاطمی، تنش‌ها و درگیری‌های مداوم میان دولت فاطمی و امپراتوری بیزانس وجود داشت. این دو قدرت منطقه‌ای به طور مداوم بر سر مناطق نفوذ و مسلط شدن بر مناطق استراتژیک مانند فلسطین و سوریه با یکدیگر رقابت می‌کردند. بنابراین، برقراری صلح پایدار و طولانی‌مدت میان این دو قدرت در دوره حکومت الحاکم فاطمی امری نادر و بعید بود.

دلایل اصلی عدم صلح پایدار بین فاطمیان و بیزانس:

- رقابت بر سر مناطق نفوذ: هر دو قدرت به دنبال گسترش قلمرو خود و کنترل مناطق استراتژیک بودند که منجر به درگیری‌های مداوم می‌شد.
- اختلافات مذهبی: فاطمیان شیعه اسماعیلی بودند و بیزانس مسیحی ارتدوکس بود. این تفاوت‌های مذهبی باعث افزایش تنش‌ها و دشمنی‌ها می‌شد.
- حمایت از گروه‌های مخالف: هر یک از این دو قدرت از گروه‌های مخالف دولت دیگر حمایت می‌کردند و به آن‌ها کمک می‌کردند تا به دولت مقابل ضربه بزنند.

تحلیل و نقد گزینه‌های درست

- گزینه ۲) شورش ابو رکوه: ابو رکوه یکی از فرماندهان نظامی فاطمی بود که در دوره الحاکم شورش کرد. این شورش یکی از مهم‌ترین رویدادهای دوره الحاکم محسوب می‌شود.
- گزینه ۳) پیدایش مذهب دروزیه: مذهب دروزیه در دوره الحاکم فاطمی پدید آمد. این مذهب شاخه‌ای از اسماعیلیه است که پیروان آن معتقدند که الحاکم فاطمی امام زمان است و پس از غیبت بازخواهد گشت.
- گزینه ۴) تخریب کلیسای قیامت در بیت المقدس: یکی از اقدامات جنجالی الحاکم فاطمی، دستور تخریب کلیسای قیامت در بیت المقدس بود. این اقدام به شدت مورد انتقاد مسیحیان قرار گرفت و باعث افزایش تنش‌ها در منطقه شد.

نکات کلیدی

- رقابت فاطمیان و بیزانس: درگیری‌های مداوم میان این دو قدرت یکی از ویژگی‌های بارز دوره حکومت الحاکم فاطمی بود.
- پیدایش مذهب دروزیه: این مذهب در دوره الحاکم پدید آمد و تأثیر قابل توجهی بر تاریخ منطقه گذاشت.
- تخریب کلیسای قیامت: این اقدام الحاکم فاطمی باعث افزایش تنش‌ها و دشمنی‌ها در منطقه شد.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

با توجه به دلایل ذکر شده، می‌توان نتیجه گرفت که گزینه "صلح با بیزانس" از رویدادهای دوره الحاکم فاطمی نیست. در واقع، درگیری‌های مداوم میان فاطمیان و بیزانس یکی از ویژگی‌های بارز این دوره بود. سایر گزینه‌ها مانند شورش ابو رکوه، پیدایش مذهب دروزیه و تخریب کلیسای قیامت، همگی از رویدادهای مهم و تأثیرگذار دوره الحاکم فاطمی محسوب می‌شوند.

۸۰۵. گزینه ۲)

تشریح گزینه صحیح و دلایل انتخاب آن

دلیل انتخاب گزینه ۲ (واگذاری جزیره خضرا):

یوسف بن تاشفین، فرمانده قدرتمند مرابطين، در اواخر قرن پنجم و اوایل قرن ششم هجری، با هدف کمک به مسلمانان اندلس که تحت فشار شدید مسیحیان قرار داشتند، به این منطقه لشکرکشی کرد. اما او برای انجام این کار شرط‌هایی را مطرح کرد که یکی از مهم‌ترین آن‌ها، واگذاری جزیره خضرا بود.

دلایل اهمیت جزیره خضرا برای یوسف بن تاشفین:

- موقعیت استراتژیک: جزیره خضرا به دلیل موقعیت جغرافیایی خود، یک پایگاه نظامی و دریایی مهم برای مرابطين محسوب می‌شد. با تصرف این جزیره، مرابطين می‌توانستند بر تنگه جبل الطارق نظارت داشته باشند و از ورود نیروهای مسیحی به آفریقا جلوگیری کنند.
- کنترل تنگه جبل الطارق: کنترل تنگه جبل الطارق به مرابطين امکان می‌داد تا بر آمد و شد کشتی‌ها در این تنگه نظارت داشته باشند و از این طریق بر تجارت دریایی در منطقه مسلط شوند.
- گسترش قلمرو: با تصرف جزیره خضرا، مرابطين قلمرو خود را گسترش می‌دادند و به یکی از قدرتمندترین دولت‌های اسلامی در غرب تبدیل می‌شدند.

تحلیل و نقد گزینه‌های نادرست

- **گزینه ۱) واگذاری مالقه:** اگرچه مالقه شهری مهم در اندلس بود، اما واگذاری آن به تنهایی برای یوسف بن تاشفین کافی نبود. او به دنبال تصرف یک پایگاه استراتژیک مانند جزیره خضرا بود تا بتواند بر تنگه جبل الطارق مسلط شود.
- **گزینه ۳) کمک به رواج مذهب اشعری:** یوسف بن تاشفین بیشتر به مسائل سیاسی و نظامی علاقه‌مند بود و هدف اصلی او از لشکرکشی به اندلس، کمک به مسلمانان و گسترش قلمرو مرابطین بود. رواج یک مذهب خاص شرط اصلی او نبود.
- **گزینه ۴) اعلام بیعت بنی‌عباد با وی:** اگرچه اعلام بیعت بنی‌عباد با یوسف بن تاشفین یکی از نتایج لشکرکشی او به اندلس بود، اما این شرط اصلی او برای کمک به مسلمانان نبود. شرط اصلی او، همانطور که گفته شد، واگذاری جزیره خضرا بود.

نکات کلیدی

- **لشکرکشی مرابطین به اندلس:** این لشکرکشی یکی از مهم‌ترین رویدادهای تاریخ اسلام در غرب است و نقش مهمی در شکل‌گیری تاریخ اندلس داشت.
- **جزیره خضرا:** این جزیره به دلیل موقعیت استراتژیک خود، از اهمیت بسیار بالایی برخوردار بود و کنترل آن برای مرابطین بسیار مهم بود.
- **مرابطین:** مرابطین یک قبایل بربر بودند که در قرن پنجم و ششم هجری در شمال آفریقا و اندلس قدرت یافتند و نقش مهمی در تاریخ اسلام ایفا کردند.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

یوسف بن تاشفین برای کمک به مسلمانان اندلس در برابر مسیحیان، شرط‌هایی را مطرح کرد که یکی از مهم‌ترین آن‌ها، واگذاری جزیره خضرا بود. این جزیره به دلیل موقعیت استراتژیک خود، یک پایگاه نظامی و دریایی مهم برای مرابطین محسوب می‌شد و کنترل آن به آن‌ها امکان می‌داد تا بر تنگه جبل الطارق مسلط شوند و از این طریق بر تجارت دریایی در منطقه کنترل داشته باشند.

۸۰۶. گزینه ۳)

در اواخر قرن چهارم هجری، با پیشروی نیروهای روم شرقی به سمت سوریه، بسیاری از دولت‌های اسلامی منطقه تحت فشار قرار گرفتند. در این میان، سعدالدوله، یکی از فرمانروایان حمدانی، به دلیل ضعف و ناتوانی در برابر رومیان، مجبور شد خود را تحت‌الحمایگی روم قرار دهد. از سوی دیگر، فاطمیان که در آن زمان بر مصر و بخش‌هایی از سوریه حکومت می‌کردند، با مقاومت سرسختانه‌ای در برابر رومیان ایستادند و از تسلط آن‌ها بر بیت‌المقدس جلوگیری کردند.

دلایل مقاومت فاطمیان:

- **حفاظت از مناطق تحت نفوذ:** فاطمیان به عنوان یک قدرت شیعه، برای حفظ مناطق تحت نفوذ خود و جلوگیری از گسترش نفوذ روم شرقی (که مسیحی بود) تلاش می‌کردند.
- **اهمیت بیت‌المقدس:** بیت‌المقدس به عنوان یکی از شهرهای مقدس اسلام، برای فاطمیان از اهمیت بسیاری برخوردار بود. آن‌ها نمی‌خواستند این شهر به دست رومیان بیفتد.
- **رقابت با روم شرقی:** فاطمیان و روم شرقی به طور سنتی با یکدیگر رقابت داشتند و بر سر مناطق نفوذ درگیر بودند.

تحلیل و نقد گزینه‌های نادرست

- **گزینه ۱) الغضنفر – مرداسیان:** الغضنفر یکی از فرمانروایان حمدانی بود، اما در این دوره تاریخی، مرداسیان قدرتی چندانی نداشتند و نمی‌توانستند در برابر رومیان مقاومت کنند.
- **گزینه ۲) سعیدالدوله – اخشیدیان:** سعیدالدوله یکی از فرمانروایان اخشیدی بود، اما در این دوره تاریخی، اخشیدیان درگیر مشکلات داخلی بودند و نمی‌توانستند مقاومت موثری در برابر رومیان از خود نشان دهند.
- **گزینه ۴) ناصرالدوله – اخشیدیان:** ناصرالدوله نیز یکی از فرمانروایان اخشیدی بود، اما همانند سعیدالدوله، او نیز در برابر رومیان ناتوان بود.

نکات کلیدی

- **رقابت میان دولت‌های اسلامی و روم شرقی:** در این دوره تاریخی، دولت‌های اسلامی منطقه با روم شرقی درگیر رقابت‌های شدیدی بودند.
- **اهمیت بیت‌المقدس:** بیت‌المقدس به عنوان یکی از شهرهای مقدس اسلام، از اهمیت بسیاری برای مسلمانان برخوردار بود.
- **نقش فاطمیان:** فاطمیان با مقاومت در برابر رومیان، از تسلط آن‌ها بر بیت‌المقدس جلوگیری کردند و نقش مهمی در تاریخ اسلام ایفا کردند.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

در زمان پیشروی قوای روم شرقی در سوریه، برخی از دولت‌های اسلامی منطقه مانند حمدانیان به دلیل ضعف و ناتوانی، مجبور به تسلیم شدند. اما فاطمیان با مقاومت سرسختانه‌ای در برابر رومیان ایستادند و از تسلط آن‌ها بر بیت‌المقدس جلوگیری کردند. این مقاومت، نشان از اهمیت بیت‌المقدس برای مسلمانان و همچنین نقش مهم فاطمیان در تاریخ اسلام دارد.